



SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 432/2025-57

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Roberta Šorla (sudca spravodajca) a sudcov Ivana Fiačana a Martina Vernarského v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného JUDr. Michalom Feciľakom, advokátom, Jesenná 8, Prešov, proti uzneseniu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 2Cdo/53/2022 z 30. mája 2024 takto

r o z h o d o l :

1. Uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 2Cdo/53/2022 z 30. mája 2024 **bolo porušené** základné právo sťažovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd a jeho právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Uznesenie Najvyššieho súdu sp. zn. 2Cdo/53/2022 z 30. mája 2024 **zrušuje a vec mu vracia** na ďalšie konanie.
3. Najvyšší súd **je povinný** nahradiť sťažovateľovi trovy konania **856,75 eur** a tieto zaplatiť jeho advokátovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **nevychováje**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 25. septembra 2024 domáha vyslovenia porušenia základných práv na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd a vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 ústavy a práv na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a ochranu majetku podľa čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozhodnutím o jeho dovolaní v civilnom spore.

II.

2. Sťažovateľ sa žalobou proti žalovanému mestu domáhal zaplatenia opakovanej náhrady za užívanie jeho pozemkov cestami, chodníkmi a zeleňou, čo právne posúdil ako bezdôvodné obohatenie. Žalované mesto tvrdilo, že titulom na užívanie pozemkov sťažovateľa je vecné bremeno podľa zákona č. 66/2009 Z. z. o niektorých opatreniach pri majetkovoprávnom usporiadaní pozemkov pod stavbami, ktoré prešli z vlastníctva štátu na obce a vyššie územné celky, a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 66/2009 Z. z.“). To vzniklo podľa § 4 ods. 1 tohto zákona, podľa ktorého ak nemá vlastník stavby ku dňu účinnosti tohto zákona k pozemku pod stavbou zmluvne dohodnuté iné právo, vzniká k pozemku pod stavbou užívanému vlastníkom stavby v prospech vlastníka stavby právo zodpovedajúce vecnému bremenu, ak ide o stavbu povolenú podľa platných právnych predpisov, ktorá prešla z vlastníctva štátu na obec alebo vyšší územný celok.

3. Okresný súd rozsudkom žalobe sťažovateľa čiastočne vyhovel a priznal mu opakujúcu sa náhradu za vznik vecného bremena. Nebolo sporné, že chodníky a cesty vlastní mesto a pozemky so zeleňou boli územným plánom určené za verejnú zeleň. Na pozemkoch sťažovateľa preto vzniklo podľa § 4 ods. 1 zákona č. 66/2009 Z. z. vecné bremeno v prospech mesta. Námietku sťažovateľa, že chodníky a cesty neboli povolené v súlade s v čase ich výstavby platnými právnymi predpismi, a preto nemožno aplikovať zákon č. 66/2009 Z. z., vyhodnotil ako nedôvodnú, keďže sťažovateľ to nepreukázal.

4. Proti tomu sa odvolali sťažovateľ a žalované mesto. Sťažovateľ namietol, že pri chodníkoch a cestách nemožno nárok posúdiť ako náhradu za vecné bremeno, keďže pre vznik vecného bremena podľa § 4 ods. 1 zákona č. 66/2009 Z. z. nebolo preukázané splnenie podmienky, a to povolenie stavieb podľa platných predpisov. Mesto nepreukázalo vydanie stavebného povolenia, kolaudačného rozhodnutia či rozhodnutia o umiestnení stavby. Sťažovateľ nesúhlasil s tým, že on mal preukázať neexistujúcu skutočnosť, že stavby neboli povolené v súlade s predpismi. Mesto tvrdilo, že na pozemkoch sťažovateľa vzniklo vecné bremeno podľa § 4 ods. 1 zákona č. 66/2009 Z. z., a preto malo ono povinnosť preukázať splnenie podmienky (povolenie stavieb v súlade s predpismi) na aplikáciu tohto ustanovenia. Žalované mesto v odvolaní namietlo nesprávnosť záveru okresného súdu o opakujúcej sa náhrade za vecné bremeno.

5. Krajský súd rozsudkom žalobu sťažovateľa pre premlčanie zamietol, keďže náhrada za vznik vecného bremena je jednorazová a premlčuje sa v troch rokoch od jeho vzniku. Súhlasil s tým, že na pozemkoch sťažovateľa vzniklo podľa § 4 ods. 1 zákona č. 66/2009 Z. z. vecné bremeno. Nesúhlasil s odvolacou námietskou sťažovateľa o nepovolených stavbách. K tomu uviedol, že od neoprávnenej stavby podľa § 135c Občianskeho zákonníka (ďalej len „OZ“), ktorej podstatou je, že stavebník stavia na cudzom pozemku bez právneho titulu umožňujúceho mu na cudzom pozemku stavať, treba odlíšiť nepovolenú stavbu, ktorá bola postavená v rozpore so stavebnými predpismi. Tu by muselo byť preukázané, že stavba nebola zrealizovaná v súlade s v tom čase platnými stavebnými predpismi. Sťažovateľ neoprávnenosť stavieb iba tvrdil, no ako správne konštatoval okresný súd, nepreukázal to. K tomu dodal, že pred rokom 1989 bolo bežné, že socialistické organizácie užívali pozemky bez súhlasu ich vlastníkov. Ak by aplikáciu zákona č. 66/2009 Z. z. vylučovala i absencia súhlasu vlastníka zabratého pozemku, poprel by sa účel tohto zákona.

6. Proti tomu podal sťažovateľ pre nesprávne právne posúdenie podľa § 421 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“), pýtajúc sa dovolacieho súdu viaceré otázky, dovolanie, ktoré najvyšší súd ústavnou sťažnosťou namietaným uznesením odmietol.

7. Sťažovateľ sa prvou dovolacou otázkou pýtal, či stavby, ku ktorým nebolo preukázané vydanie stavebného povolenia či kolaudačného rozhodnutia podľa stavebných predpisov, možno považovať podľa § 4 ods. 1 zákona č. 66/2009 Z. z. za povolené podľa platných právnych predpisov. Teda či k pozemkom s cestami a chodníkmi vzniklo vecné bremeno bez preukázania rozhodujúcich skutočností pre jeho vznik. Za nesprávny označil právny záver krajského súdu o aplikácii § 4 ods. 1 zákona č. 66/2009 Z. z. na pozemky s chodníkmi a cestami, keďže nebolo preukázané splnenie podmienky na jeho aplikáciu (povolenie stavieb v súlade s predpismi).

8. Najvyšší súd k tejto otázke poukázal na odôvodnenie krajského súdu, že treba rozlišovať neoprávnenú stavbu od nepovolenej, pred rokom 1989 bolo bežné užívanie pozemkov socialistickými organizáciami bez súhlasu ich vlastníkov a ak by i absencia súhlasu vlastníka vylučovala aplikáciu zákona č. 66/2009 Z. z., poprel by sa účel tohto zákona. Najvyšší súd doplnil, že ak ide o stavby postavené pred rokom 1992 (pred účinnosťou novely OZ zákonom č. 509/1991 Zb.), treba pri posúdení toho, či ide o neoprávnenú stavbu, vychádzať z právnej úpravy platnej v dobe vzniku stavby, a preto nemožno aplikovať právnu úpravu o neoprávnenej stavbe účinnú od januára 1992 v § 135c OZ, ale právnu úpravu účinnú pred rokom 1992 v § 221 OZ, podľa ktorej mohla byť neoprávneným stavebníkom len fyzická osoba. Tento názor za ústavne udržateľný považoval aj ústavný súd (IV. ÚS 539/2020), keďže takéto hmotnoprávne riešenie preferuje legalizačný aspekt pre stavbu vo vlastníctve štátu bez ohľadu na vlastnícke vzťahy a eventuálne porušenie stavebných predpisov. Túto otázku najvyšší súd vyhodnotil ako skutkovú, ktorú nie je oprávnený riešiť. Záver súdov o tom, že stavby možno považovať za povolené, nebol výsledkom výkladu a aplikácie ustanovenia právneho predpisu, ale výsledkom hodnotenia skutkových okolností.

9. Sťažovateľ sa druhou dovolacou otázkou pýtal, či na pozemkoch so zeleňou vzniklo vecné bremeno podľa § 4 ods. 1 zákona č. 66/2009 Z. z., ak nebolo preukázané, že zeleň prešla do vlastníctva mesta podľa zákona Slovenskej národnej rady č. 138/1991 Zb. o majetku obcí v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o majetku obcí“), na ktorý odkazuje § 1 ods. 2 zákona č. 66/2009 Z. z.. Nesúhlasil so záverom krajského súdu, že na pozemkoch so zeleňou vzniklo vecné bremeno, keďže nebolo preukázané, že zeleň prešla do vlastníctva žalovaného mesta podľa zákona o majetku obcí, čo je podmienkou na aplikáciu zákona č. 66/2009 Z. z. Najvyšší súd túto otázku vyhodnotil ako neprípustnú, keďže od jej vyriešenia nezáviselo rozhodnutie krajského súdu, a to pre neuplatnenie tejto námietky sťažovateľom v odvolaní.

10. Sťažovateľ sa treťou dovolacou otázkou pýtal, či dôkazné bremeno preukázať splnenie podmienok na vznik vecného bremena (povolenie stavieb v súlade s predpismi) zaťažovalo sťažovateľa alebo žalované mesto. Za nesprávny označil záver krajského súdu, že sťažovateľ mal preukázať neexistujúcu skutočnosť (stavby neboli povolené v súlade s predpismi), ktorej preukázanie bolo v prospech mesta, keďže ono tvrdilo, že mu na pozemkoch sťažovateľa podľa § 4 ods. 1 zákona č. 66/2009 Z. z. vzniklo vecné bremeno. K tomu uviedol, že ak by túto otázku najvyšší súd neposúdil ako právnu, ale skutkovú, tak navrhol jej prípustnosť preskúmať z dovolacieho dôvodu podľa § 420 písm. f) CSP. Krajský súd nesprávnym rozdelením

dôkazného bremena znemožnil sťažovateľovi uskutočňovať jeho procesné práva v miere porušenia práva na spravodlivý proces.

11. Najvyšší súd k tejto otázke uviedol, že záver súdov, že stavby boli povolené, je záverom skutkovým, a nie právnym. Sťažovateľ krajskému súdu vytkol nesprávne zhodnotenie skutkového stavu, keď za nesprávny považoval záver súdov o skutkových zisteniach, čo najvyšší súd nie je oprávnený preskúmať. Sťažovateľ namietal, že právny záver krajského súdu je nesprávny z dôvodu, že právne predpisy aplikoval na nesprávne či neúplne zistený skutkový stav. Dovolanie pre nesprávne právne posúdenie odôvodnené nesprávnym právnym záverom odvolacieho súdu o neunesení dôkazného bremena nie je z obsahového hľadiska odôvodnené prípustným dovolacím dôvodom, ktorým nie je nesprávne zhodnotenie skutkového stavu.

12. Sťažovateľ sa štvrtou dovolacou otázkou pýtal, či je porušením princípu právnej istoty, keď ten istý senát odvolacieho súdu nedá na rovnakú otázku za rovnakých okolností rovnakú odpoveď. Poukázal na rozhodnutia, v ktorých totožný krajský súd konštatoval, že povolenosť stavieb v súlade s predpismi malo preukázať žalované mesto. Najvyšší súd k tejto otázke uviedol, že rozdielne rozhodovanie toho istého senátu odvolacieho súdu nie je dovolacím dôvodom. Sťažovateľ ňou chcel odpoveď len na to, či zákon č. 66/2009 Z. z. možno aplikovať, aj keď nebolo preukázané, že stavba bola povolená v súlade so stavebnými predpismi. Túto otázku preto vyhodnotil ako akademickú, ktorej zodpovedanie by nevedlo k zrušeniu alebo zmene rozsudku krajského súdu a ani by sa nepremietlo v právnej sfére procesných strán.

III.

13. Sťažovateľ namieta nesprávne posúdenie dovolacích otázok. Nesúhlasí so záverom, že prvá otázka bola skutková. Sťažovateľ nežiadal prehodnotiť skutkové závery, ale právne posúdiť, či na okresnom a krajskom súdom zistený skutkový stav možno aplikovať zákon č. 66/2009 Z. z. Nesúhlasí so záverom, že druhú otázku nenamietol v odvolaní. Uznáva, že ju v odvolaní nevyjadril explicitne ako v dovolaní, no v odvolaní namietol nesprávnosť záveru o vzniku vecného bremena podľa zákona č. 66/2009 Z. z. pre nepreukázanie splnenia zákonných podmienok na jeho vznik, čo implicitne zahŕňa aj námietku, že nebolo preukázané, že zeleň prešla do vlastníctva mesta podľa zákona o majetku obcí. Nesúhlasí so záverom, že tretia otázka je skutková, keďže nežiadal prehodnotiť skutkové závery, ale žiadal zodpovedať, ktorá strana má dôkazné bremeno preukázania splnenia podmienok na aplikáciu § 4 ods. 1 zákona č. 66/2009 Z. z. Namieta, že najvyšší súd sa s otázkou o dôkaznom bremene nevysporiadal aj ako s dovolacím dôvodom podľa § 420 písm. f) CSP, hoci to v dovolaní výslovne uviedol.

14. Najvyšší súd k ústavnej sťažnosti uviedol, že sa zaoberal sťažovateľom vymedzenými dôvodmi prípustnosti dovolania a dovolacie námietky zodpovedal. Žalované mesto, v konaní o ústavnej sťažnosti zúčastnená osoba, navrhuje ústavnej sťažnosti nevyhovieť. Poukazuje na to, že pri prvej otázke najvyšší súd vychádzal z uznesenia ústavného súdu (IV. ÚS 539/2020). Druhú otázku najvyšší súd správne vyhodnotil ako neprípustnú, keďže ju krajský súd pre neuvedenie sťažovateľom v odvolaní neriešil. Súhlasí s tým, že tretia otázka bola pre jej skutkovú povahu neprípustná. K týmto vyjadreniam sťažovateľ uviedol, že zotrváva na tom, že najvyšší súd mal prvé tri dovolacie otázky vecne zodpovedať.

IV.

15. V nadväznosti na sťažnostnú argumentáciu treba posúdiť udržateľnosť záverov najvyššieho súdu o neprípustnosti prvých troch dovolacích otázok. Z hľadiska ústavného posúdenia treba rešpektovať právomoc najvyššieho súdu ústavne konformne vymedzovať prípustnosť dovolania a vychádzať z toho, že v prvom rade je jeho vecou určovať si koncepciu interpretácie prípustnosti mimoriadnych opravných prostriedkov, a to za predpokladu, že táto nie je nepriateľská z hľadiska ochrany základných práv a slobôd. Z ústavného hľadiska je podmienkou, aby táto interpretácia nebola svojvoľná, ale i formalistická a aby bola čo najustálenejšia (II. ÚS 65/2010).

16. Prvou dovolacou otázkou sa sťažovateľ pýtal, či k pozemkom s cestami a chodníkmi vzniklo vecné bremeno bez preukázania povolenia stavieb. Nesprávny je záver najvyššieho súdu, že táto otázka nie je právna, ale skutková. Vychádza z nesprávnej úvahy, že záver o tom, či stavba je alebo nie je povolená, je výsledkom hodnotenia skutkových okolností. Tento záver nie je výsledkom hodnotenia, ale právneho posúdenia skutkových okolností. To však neznamená, že je záverom skutkovým, a nie právnym. Rozdiel je v tom, či dovolateľ namieta nesprávnosť súdmi zisteného skutkového stavu, alebo nesprávnosť jeho právneho posúdenia súdmi (III. ÚS 295/2024, ZNaU č. 18/2024). Sťažovateľ v dovolaní namietol nesprávnosť právneho záveru súdov o povolenosti stavieb, ktorý vychádzal zo sťažovateľom nenamietaného skutkového záveru, že nebolo preukázané vydanie stavebných povolení, územných či kolaudačných rozhodnutí k stavbám. Záver súdov o tom, čo je obsahom pojmu stavba povolená podľa platných právnych predpisov v § 4 ods. 1 zákona č. 66/2009 Z. z., je výsledkom právneho posúdenia.

17. K prvej dovolacej otázke neprilieha poukaz najvyššieho súdu na odôvodnenie krajského súdu o potrebe rozlíšiť neoprávnenú stavbu od nepovolenej a o popretí účelu zákona č. 66/2009 Z. z., ak by jeho aplikáciu vylučovala absencia súhlasu vlastníka pozemku s jeho užívaním socialistickými organizáciami. Prilievavý je poukaz len na časť odôvodnenia o potrebe rozlišovať neoprávnenú stavbu od nepovolenej, no bez vyvedenia najvyšším súdom prilievavej odpovede na dovolaciu otázku týkajúcu sa nepovolenej, nie neoprávnenej stavby. Preto k tejto otázke neprilieha doplnujúce konštatovanie najvyššieho súdu, že pri stavbách pred roka 1992 treba aplikovať právnu úpravu účinnú pred týmto rokom v § 221 OZ, podľa ktorej neoprávneným stavebníkom mohla byť len fyzická osoba. Preto k tejto otázke neprilieha ani poukaz najvyššieho súdu na konštatáciu ústavného súdu v uznesení sp. zn. IV. ÚS 539/2020, že *„nie je ústavne neudržateľný kontextuálny, resp. implicitný záver (podmieneny aj historickým výkladom vzhľadom na dobovú preferenciu štátneho vlastníctva), že také hmotnoprávne riešenie preferuje legalizačný aspekt pre stavbu vo vlastníctve štátu bez ohľadu na pozemkovo-vlastnícke vzťahy a bez ohľadu na eventuálne porušení stavebných administratívnych predpisov“*.

18. Ku konštatácii ústavného súdu, aj keď nesúvisí s posúdením záverov najvyššieho súdu vo vzťahu k dovolacím otázkam sťažovateľa, no najvyšší súd na ňu poukázal a v obdobných veciach na ňu opakovane poukazuje, možno uviesť, že bola vyjadrená pri prieskume ústavnej udržateľnosti záveru odvolacieho súdu o povahe náhrady za vecné bremeno. Tiež to, že priamo nadväzovala na odcitované odôvodnenie odvolacieho súdu týkajúce sa povolenosti stavby v súlade s predpismi, no odvolací súd dôsledne nerozlíšil neoprávnenú stavbu od nepovolenej. Odvolací súd povolenosť stavby posudzoval len z toho hľadiska, či vlastník pozemku dal súhlas so stavbou

na jeho pozemku, so záverom, že ak nedal, aj tak nešlo o neoprávnenú stavbu, keďže podľa v čase vzniku stavby účinného OZ neoprávneným stavebníkom nemohla byť štátna organizácia.

19. Konštatácia ústavného súdu bola výslovne odôvodnená len historickým výkladom vzhľadom na dobovú preferenciu štátneho vlastníctva. K tomu možno uviesť, že preferovanie legalizačného aspektu stavby vo vlastníctve štátu bez ohľadu na vlastnícke vzťahy a eventuálne porušenie stavebných predpisov, odôvodnené historickým výkladom vzhľadom na dobovú preferenciu štátneho vlastníctva, nezodpovedá času prijatia zákona č. 66/2009 Z. z., kedy forma štátneho vlastníctva preferovaná nebola. Zákon č. 66/2009 Z. z. počítal s tým, že pozemkovo-vlastnícke vzťahy nie sú pre legalizačný aspekt stavieb dôležité a na legalizáciu stavieb nemajú žiadny vplyv. Zmyslom tohto zákona bolo, aby mali vlastníci stavieb právny titul na užívanie pozemkov pod stavbami. Tento zákon nehovorí nič o tom, že ak by pri povoľovaní stavieb vo vlastníctve štátu (v súčasnosti obcí a VÚC) boli porušené stavebné predpisy, odníme sa stavbám legalizačný aspekt. Ak by podľa zákonodarcu pre vznik vecného bremena podľa § 4 ods. 1 tohto zákona nebolo podstatné ani to, že stavba, v prospech ktorej sa právo zodpovedajúce vecnému bremenu zriaďuje, bola povolená podľa platných právnych predpisov, je žiaduce sa pýtať, prečo by to výslovne uviedol.

20. Konštatácia ústavného súdu predchádza konštatácii najvyššieho súdu v uznesení sp. zn. 7Cdo/292/2021, aj keď nie v rámci vecného právneho prieskumu, že pre to, že stavba bola povolená preukázaním stavebného povolenia, sa na pozemok pod ňou aplikuje § 4 ods. 1 zákona č. 66/2009 Z. z. o vzniku vecného bremena. Najvyšší súd tak v obdobnej veci, no s tým rozdielom, že bolo preukázané stavebné povolenie k stavbe, konštatoval, že pre posúdenie vzniku vecného bremena je podstatné to, že na stavbu bolo vydané stavebné povolenie, a preto sa na pozemok pod ňou vzťahuje § 4 ods. 1 zákona č. 66/2009 Z. z. Záverom o neprípustnosti prvej dovolacej otázky sťažovateľa sa najvyšší súd vyhol vecnému prieskumu správnosti vlastnej právnej úvahy o podmienení aplikácie § 4 ods. 1 zákona č. 66/2009 Z. z. povolením stavby, z ktorej sťažovateľ pri formulovaní dovolacích otázok vychádzal.

21. Treťou dovolacou otázkou sa sťažovateľ pýtal, ktorú stranu sporu zaťažovalo dôkazné bremeno preukázať povolenie stavieb v súlade s predpismi. K tomu najvyšší súd nepriliehavo uviedol, že záver súdov o povolenosti stavieb je skutkový, keďže otázka sa netýkala záveru o povolenosti stavieb. Nemožno súhlasiť s najvyšším súdom, že sťažovateľ touto otázkou namietol nesprávne zhodnotenie skutkového stavu a nesprávnu aplikáciu právnej normy na nesprávne či neúplne zistený skutkový stav. Sťažovateľ nežiadal prehodnotiť, či bolo alebo nebolo dôkazmi preukázané povolenie stavieb, ani prieskum správnosti či úplnosti súdmi zisteného skutkového stavu. Ku konštatácii najvyššieho súdu, že dovolaním, odôvodneným nesprávnym právnym záverom o neunesení dôkazného bremena sa v skutočnosti namieta nesprávne zhodnotenie skutkového stavu, treba uviesť, že ak by sťažovateľ namietol len nesprávnosť záveru súdov o neunesení dôkazného bremena k určitej skutočnosti, súhlasil by s tým, že túto skutočnosť preukázať mal, no nesúhlasil by s tým, že ju nepreukázal. Sťažovateľ však nenamietol nesprávnosť záveru súdov, že nepreukázal nepovolenie stavieb, ale to, že tento záver je nesprávny pre to, že bol nesprávne zaťažovaný dôkazným bremenom k negatívnej skutočnosti (nepovolenie stavieb), ktorej preukázanie opaku (povolenie stavieb) zaťažovalo protistranu.

22. Záver najvyššieho súdu o neprípustnosti tretej dovolacej otázky a jeho zdôvodnenie je nepochopením jej zrozumiteľne vyjadrenej podstaty. Podstatou otázky bola námietka

nesprávneho rozloženia dôkazného bremena, nie nesprávneho zhodnotenia skutkového stavu či nesprávnosti záveru o neunesení dôkazného bremena k určitej skutočnosti. Najvyšší súd mal zodpovedať, či okresný a krajský súd správne rozložili dôkazného bremeno medzi sťažovateľa a mesto, teda, ktorá strana mala preukázať povolenie či nepovolenie stavieb v súlade s predpismi, s prihliadnutím na to, kto z objektívne preukázateľnej skutočnosti vyvodzoval pre seba priaznivé dôsledky. Keďže najvyšší súd nesprávne pochopil otázku, tak neriešil, či je otázka rozloženia dôkazného bremena skutková alebo právna. K tomu možno uviesť, že táto otázka je právna. Záver o tom, ktorú stranu k akej skutočnosti zaťažuje dôkazné bremeno, je výsledkom právneho posúdenia. Tou je zisťovanie obsahu aplikovanej právnej normy, t. j. ako táto norma vymedzuje práva a povinnosti strán. To potvrdzuje aj rozhodovacia prax najvyššieho súdu, ktorý v rozsudku sp. zn. 1Cdo/93/2022, hoci v skutkovo a právne odlišnej veci, no rovnakú otázku (koho zaťažovalo dôkazné bremeno k určitej skutočnosti) vyhodnotil ako právnu. Preto je nedôvodná sťažnostná námietka, že sa najvyšší súd s touto otázkou nevysporiadal aj ako s dovolacím dôvodom podľa § 420 písm. f) CSP.

23. Hoci sťažovateľ nenamieta záver najvyššieho súdu vo vzťahu k štvrtej dovolacej otázke (porušenie princípu právnej istoty, keď odvolací súd nedal na rovnakú otázku za rovnakých okolností rovnakú odpoveď), treba poukázať na to, že z tejto otázky najvyšší súd vyvodil to, čo nebolo jej podstatou, ale to, čo sa sťažovateľ pýtal prvou dovolacou otázkou. Či zákon č. 66/2009 Z. z. možno aplikovať, aj keď nebolo preukázané povolenie stavby v súlade so stavebnými predpismi. Túto otázku najvyšší súd vyhodnotil ako akademickú, zodpovedanie ktorej by neviedlo k zmene alebo zrušeniu rozsudku krajského súdu s tým, že odpoveď na túto otázku by sa nepremietla do právnej sféry procesných strán. S týmto nemožno súhlasiť.

24. Spôsobilosť dovolacej otázky zmeniť alebo zrušiť rozhodnutie krajského súdu nie je podmienkou prípustnosti dovolania a najvyšší súd má právne otázky zodpovedať, aj keby ich zodpovedal rovnako ako krajský súd. Otázku, či možno aplikovať § 4 ods. 1 zákona č. 66/2009 Z. z. o vzniku vecného bremena, aj keď nebolo preukázané povolenie stavieb, riešil krajský súd so záverom, že nepovolenie stavieb mal preukázať sťažovateľ. Zodpovedanie tejto otázky v spojení so zodpovedaním otázky o rozložení dôkazného bremena by sa premietlo do právnej sféry sťažovateľa. Od vyriešenia toho, či je preukázanie povolenia stavieb podmienkou vzniku zákonného vecného bremena a ktorú stranu zaťažuje dôkazné bremeno preukázať povolenie stavieb, závisel výsledok sporu. Ak sa aplikuje § 4 ods. 1 zákona č. 66/2009 Z. z. o vzniku vecného bremena na pozemkoch sťažovateľa, tak sťažovateľovi vznikne podľa súčasnej ustálenej judikatúry nárok na jednorazovú náhradu, ktorý je premlčaný. Ak sa toto ustanovenie neaplikuje, vznikne sťažovateľovi nárok na vydanie bezdôvodného obohatenia za užívanie jeho pozemkov mestom bez právneho dôvodu, ktorý v celom rozsahu premlčaný nie je.

25. Druhou dovolacou otázkou sa sťažovateľ pýtal, či na pozemkoch so zeleňou vzniklo vecné bremeno, ak nebolo preukázané, že zeleň prešla do vlastníctva mesta podľa zákona o majetku obcí, čo je podľa § 1 ods. 2 zákona č. 66/2009 Z. z. podmienkou jeho aplikácie. Treba súhlasiť so záverom najvyššieho súdu o neprípustnosti tejto otázky pre jej neuplatnenie sťažovateľom v odvolaní. Nemožno súhlasiť so sťažovateľom, že v odvolaní namieta nesprávnosť záveru o vzniku vecného bremena pre nepreukázanie splnenia podmienok na jeho vznik, čo implicitne zahŕňa aj námietku, že nebolo preukázané, že zeleň prešla do vlastníctva mesta podľa zákona o majetku obcí. Sťažovateľ v odvolaní nenamieta nesplnenie podmienok na vznik vecného

bremena ku všetkým pozemkom, ale len k tým, na ktorých sú chodníky a cesty. Výslovne namietol nepreukázanie stavebného povolenia, kolaudačného či územného rozhodnutia ku stavbám, ktorými sú cesty a chodníky. Verejná zeleň stavbou nie je. Krajský súd tak nemal dôvod z odvolacej argumentácie vyvodit', že sťažovateľ namietol nesprávne právne posúdenie okresného súdu vo vzťahu k pozemkom so zeleňou.

26. Argumentácia najvyššieho súdu k prvej a tretej dovolacej otázke je nepriliehavá a nesprávna. To je dôsledok nepochopenia zrozumiteľne sformulovaného obsahu dovolacích otázok. To namiesto do vecného prieskumu správnosti právnych záverov krajského súdu vyústilo do zjavne mylných záverov najvyššieho súdu o neprípustnosti týchto otázok. Tým najvyšší súd nenaplnil svoju právomoc ústavne súladne vyhodnotiť prípustnosť dovolania a povinnosť vecne preskúmať právne závery krajského súdu. Tým došlo k porušeniu základného práva sťažovateľa na súdnu ochranu a jeho práva na spravodlivé súdne konanie. Preto bolo v tejto časti ústavnej sťažnosti podľa čl. 127 ods. 2 ústavy vyhovené s tým, že namietané uznesenie najvyššieho súdu sa zrušuje a vec sa mu vracia na ďalšie konanie. Nebol dôvod vyhovieť ústavnej sťažnosti v časti namietaného porušenia práv vlastníť majetok a na ochranu majetku, keďže v dôsledku nesprávneho záveru o neprípustnosti dovolania najvyšší súd vo vzťahu k právnemu posúdeniu nároku sťažovateľa neformuluje žiadne konkrétne právne závery.

27. Zistené porušenie ústavných práv sťažovateľa odôvodňuje, aby mu najvyšší súd podľa § 73 ods. 3 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov nahradil trovy konania, ktoré mu vznikli zastúpením advokátom. Ich výška bola určená podľa vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“), čo za dva úkony právnej služby v roku 2024 (prevzatie a príprava zastúpenia, podanie sťažnosti 2 x 343,25 eur) s náhradou podľa § 16 ods. 3 vyhlášky (2 x 13,73 eur) zvýšené o daň z pridanej hodnoty, pretože advokát sťažovateľa je platiteľom dane z pridanej hodnoty, pri ktorej zmene sadzby sa použije sadzba platná v deň vzniku daňovej povinnosti, predstavuje 856,75 eur.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 5. novembra 2025

Robert Šorl
predseda senátu